

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Leyla KHORSHID *

ÖZET

Bu araştırma, lisans programını bitirmiş olan hemşirelerin, hemşirelik araştırmalarının planlanması, yürütülmesi ve sonuçlarının uygulanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan ve lisans programını bitirmiş olan 120 hemşire oluşturmaktadır. Veriler anket formu ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler ve ki-kare önemlilik testi kullanılmıştır.

Bu çalışmada, hemşirelerin %39.17'sinin daha önce bir araştırma yürüttüğü, %45'inin araştırma sonuçlarının duyurulduğu bilimsel toplantılara katıldığı, %30'unun araştırmalarını yayınladığı mesleki yayınları izlediği saptanmıştır.

Hemşirelerin %95'inin hemşirelikte araştırma yapılması görüşünde olduğu, %99.17'sinin araştırma sonuçlarının duyurulmasını istedikleri, %78.33'ünün yeterli malzeme ve destek sağlandığı takdirde yapılmış araştırmaların kliniklerinde uygulayacakları saptanmıştır.

* Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Öğretim Üyesi

GİRİŞ VE AMAÇ

He mş ire nin le me! iş le vi. sa ğlıklı ya da has la bireye yard ım e lm c k-
Ur . He mş ire n in bu iş levlerini e tkin bir biçimde ye i; ne getirebilmes i için
çal ış mal a rını a raş tı-malara . yani bilims el yön temle re d ayan dır mas ı ge
re kir.

Ara ş tır m a la r . soru nla a çö züm ge tirmek için ya pı la n sis temli
çal ış m a la rdır. He r mes le kt e oldu ğ u gibi hemş irelik mes le ğ in de de a raş -
tır ma la r. ye ni bilg iler elde me k ve mes le ğ e ka tkıda bul un ma k am acıyla
ya pıl ma k ta dır (1. 5. 6). Anca k. he mş ire lik ar aş tırmaları ile uygu la m a la
ra a s ında büyük bir ayrılık va rdır. Bos tro m ve Suler (1994). a raş tır m a
sonuç ların ın kul lan ım ı ile ilgili yaptık.la n bir ç alış ma da. araş tır ma komi-
les ine ka tılma ve araş tır ma yapma ile araş tır ma bulgu ları ku llan ma
ra a s ında iliş ki old u ğ un u sa pla mış la rdır. Araş tır maya daya lı ye n ilik le ri
uygu la mayı etk ileyen di ğ er etmenler is e: mes le ki d e rg ileri ince le me.
a rtmış iş doyu m u. a raş tır ma ile ilgili toplan tı la ra ka tılma. ar aş tır maya iliş
kin olu m lu tu tum. hemş ire nin ka tı ld ı ğ ı ar aş tır m a ku rs la rın ın sayı s ı. ara
ş tır m a ile ilgili kuru ms al d es te kl e ri bilme ve mes le kta ş lar ı n ın ve yön e
ticilerin in araş tır ma aya de ğ er ver di ğ ine inan ma dır (2).

Gü n ü müzde He mş irelik Yü ks ckoku lları nın öğ re tim progra m-
la rın da a raş tır m a ile ilgili ders le r ye r a lmak ta dır. Anca l< bu oku llard a n
mezu n ola n hemş irele rin ço k az bir bölümünün araş tır ma yaptık la rı,
ya pı la n ar aş tır ma la ra d es te k olma d ı klar ı. ar aş tır m a son u ç la nın duyu-
ruld u ğ u to pla n tı la ra ka tılma d ı klar ı. dolayısıyla a raş tır ma son u ç larının
kul lan ım ı konusunda ilg ili olma d ı kl a rı göz le n mek tedir. Bu ne denle
hemş ire le in ar aş tır maya iliş kin görü ş lerinin incelenm es ine ge rek s in im
va rdır.

Bu ar aş tır ma , lisa ns program ını bitirm iş olan hemş irele rin
he mş irelik a raş tırmaları nın plan lan ma s ı. yü rü tü lmes i ve s on uç lar ı nın
uygu la n ma s ına iliş kin görü ş lerini belirle me k a macıyla yapılmış tır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu ç alış ma lisa ns program ını bilirmiş olan hemş irele rin he mş ire-
lik ar aş tır ma la n na iliş kin görü ş lerini n inc ele nmesi ama cıyla ya pı la n ta nı
m lay ı c ı bir araş tır ma olu p, hemş irele rin ya ş ı, ç alı ş tı ğ ı birim le r ve araş
tır ma ve is la Lis li k konusunda hizmetçi eğ itim program ına ka tılma

ile araştımla yürütme arasında ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla ki-kare analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Bu araştırma Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yapılmıştır.

Evren ve rneklem

Araştırmanın evrenini, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan lisans programını bitirmiş olan hemşireler olarak almıştır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan lisans programını bitirmiş olan 120 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem lisans mezunu hemşirelerin oluşmasının nedeni, bu grubun hemşirelik araştırmalarının tüketicisi konumunda olmalarıdır.

Veri Toplama

Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket formu ile 20 Mart 1996 - 20 Nisan 1996 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket formunda hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ve hemşirelik araştırma alanına ilişkin görüşleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Anket formu uygulanmadan önce, araştırma kapsamına alınan hemşirelerle aynı özelliğe sahip ancak farklı hastanelerde çalışan 10 hemşire üzerinde ndeneme yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi yüzdelik ve ki-kare önemli ki-ku testi kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından elde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin %57.5'i 20-29, %28.33' 30-39, %14.17'si 40-49 yaş grubundadır, %37.5'i 1-5 yıldır, %30.84' 6 - 10 yıldır, %13.33' 11-15 yıldır, %13.33' 16-20 yıldır, %5'i 21 ytl ve daha uzun süredir çalışmaktadır. %49.17'si dahili birimlerde, %50.83' cerrahi birimlerde alışalmadıdır.

Hemşirelerin %85.83'ünün araştırma ve istatistik konusunda hizmetçi eğitim programına katılmadığı, %14.17'sinin katılmıştır.

Hemşirelerin %39.17'sinin daha önce bir hemşirelik araştırması yapıldığını, %60.83'ünün ise yürütmediği saptanmıştır. Ancak araştırma yapan hemşirelerin %46.81'inin bu araştırmayı mezuniyet tezi gereği yaptıkları saptanmıştır.

Hemşirelik araştırmalarının sonuçlarının hasta bakımının niteliğini arttırmak amacıyla kullanılan adımların, bu araştırmaların bir değeri yoktur. Araştırmalar kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılarda poster veya sözlü sunu biçiminde hemşirelere, yöneticilere ve eğitimcilerle duyurulabilir (2, 3, 4, 6, 7). Bu araştırmada hemşirelerin %55'inin araştırmaların sunulduğu bilimsel toplantılara katılmadıkları, %45'ini ise bu tür toplantılara katıldıkları saptanmıştır.

Araştırma sonuçlarının, o sonuçları kullananca olan hemşirelere duyurulmasının bir diğer yolu, araştırmaların mesleki dergilerde yayınlanmasıdır. Bu araştırmada hemşirelerin %70'inin araştırma sonuçlarının yayınlandığı mesleki dergi ve yayınları izlemedikleri, %30'unun ise bu tür yayınları izledikleri saptanmıştır.

Tablo 1. Hemşirelerin "Sizce Hemşirelikte Araştırma Yapılmalı mı?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılımı

Yanıtlar	Sayı	Yüzde
Evet	114	95.00
Hayır	6	5.00
Toplam	120	100.00

Tablo 1'de görüldüğü gibi, hemşirelerin büyük çoğunluğunun (%95) hemşirelikte araştırmaya yapılması gerektiğine inandıkları saptanmıştır.

Tablo 2. Hemşirelerin "Size Yeterli Zaman, Süre ve Destek Sağlansaydı, Bir Araştırmanın Yürütmek İster miydiniz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılımı

Yanıtlar	Sayı	Yüzde
Evet	106	88.33
Hayır	14	11.67
Toplam	120	100.00

Hemşirelerin büyük çoğunluğu n u n (%88.33) kendilerine yeterli eğitim, süre ve destek sağlandığı takdirde bir araştırma yürütmek istemediği saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelik Araştırması Yürülmek İstemeyen Hemşirelerin İstememe Nedenlerine Göre Dağılımı

Nedenler	Sayı	Yüzde
Zaman Yetersizliği	7	50.00
İşyeri Koşullarının Uygun Olmaması	3	21.42
Araştırma Yapmanın Yorucu Olması	2	14.29
Araştırma Yapan Hemşirenin Ödüllendirilmemesi	2	14.29
Toplam	14	100.00

Yeterli eğitim, süre ve destek sağlandığı takdirde hemşirelik araştırması yürütmek istemediğini belirten hemşirelerin %50'sinin zaman yetersizliği, %21.42'sinin işyeri koşullarının uygun olmaması, %14.29'unun araştırma yapmanın yorucu olması ve araştırma yapan hemşireye kişisel bir yarar sağlamaması nedeniyle araştırma yapmak istemedikleri saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Hemşirelerin Araştırma Sonuçlarının İndileğine Duyurulmasını İsteme Durumuna Göre Dağılımı

Araştırma Sonuçlarının Duyurulması	Sayı	Yüzde
İsteyen	119	99.17
İstemeyen		0.83
Toplam	120	100.00

Hemşirelerin büyük çoğunluğunun (%99.17) yapılan araştırma sonuçlarının kendilerine duyurulmasını istedikleri saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 5. Hemşirelerin "Size Yeterli Malzeme ve Destek sağlansa. Yapılan Deneysel Araştırma Sonuçlarını Uygular Mısınız?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılımı

Yanıtlar	Sayı	Yüzd e
Evet	94	78.33
Hayır	5	4.17
İhtiyaçları Tam Hemşireler Uyguladığı		
Takdirde Uyguladığı	2	1.67
Yeterli Zaman Olmadığı Takdirde		
Uyguladığı	19	7.50
Başhemşire Onayladığı Takdirde		
Uyguladığı	10	8.33
Toplam	120	100.00

Hemşirelik uygulamalarında bilimsel yöntemlere dayalı bir değişim için sağlanabilmesi ve hasta bakım kalitesinin artırılması için yapılan araştırma sonuçlarının kullanılmasını gerektirir. Araştırmaya sonuçlarının kullanımını sağlamak için hemşirelerin bu konuda eğitilmeleri ve kurumsal desteğin sağlanması gerekir. Trainmer ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada (1995), uygun kurumsal ve bireysel destek sağlandığında, yoğun bakım ortamında araştırmanın kullanımının sağlanabileceği görülmüştür (8).

Bu araştırmada, hemşirelerin büyük çoğunluğunun (%78.33) yeterli malzeme ve destek sağlandığı takdirde deneysel araştırmaya sonuçlarının uygulamaya alınmasını belirlemişlerdir (Tablo 5). Araştırma sonuçlarının uygulanması etkilenebilecekleri hemşirelerin meslektaşlarının ve yöneticilerinin araştırmaya değer verdiğine inanmalarıdır (2). Bu araştırmada, hemşirelerin %8.33'ünün başhemşire onayladığı takdirde deneysel araştırmaya sonuçlarının uygulanacağını belirtmesi, bu gereği destekler niteliktedir (Tablo 5).

Hemşirelik araştırmalarının yürütülmesi için araştırma sonuçlarının duyurulmasını ve kullanılmasını kolaylaştırmak için hastanelerde "Hemşirelik Araştırma Birimi" kurulması gerekir. Ancak bu birimin işlevliliğinin sağlanabilmesi için, hastanelerde çalışan hemşirelerin bu birimi kabullenmeleri gerekir. Bu araştırmada, hemşirelerin büyük çoğunluğunun (%92.5) hastanelerde bir "Hemşirelik Araştırma Birimi" kurulmasını istedikleri saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Hemşirelerin "Hastanenede Hemşirelik Araştırmalarının Yürütülmesini ve Koordinasyonunu Sağlayacak Bir Hemşirelik Araştırma Birimi Kurulmasını İsteyişler Misiniz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılımı

Yanıtlar	Sayı	Yüzde
Evet	111	92.50
Hayır	9	7.50
Toplam	120	100.00

Tablo 7. Hemşirelerin Araştırmanın ve İstatistiksel İlişki (χ² Testi) Üzerinde Hizmetçi Eğitim Programına Katılına Göre Araştırma Yapma Durumunun Dağılımı

Eğilim Programına	Araştırma Yürüten		Araştırma Yürütmeyen		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Katılan	2	16.67	10	83.33	12	100.00
Katılmayan	23	26.74	63	73.26	86	100.00
Toplam	25	25.51	73	74.49	98*	100.00

$$\chi^2_{11} = 0.504 \quad P > 0.05$$

- Araştırma yürüten hemşirelerin %16.67'sinin, katılmayan hemşirelerin %26.74'ünün araştırma yürütme oranı daha yüksektir. Yapılan istatistiksel analizde, araştırma ve istatistik konusunda hizmetçi eğitim programına katılma ile araştırma yapma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2_{11} = 0.504$, $P > 0.05$) (Tablo 7).

Araştırma ve istatistik konusunda hizmetçi eğitim programına katılan hemşirelerin %16.67'sinin, katılmayan hemşirelerin %26.74'ünün araştırma yürütme oranı daha yüksektir. Yapılan istatistiksel analizde, araştırma ve istatistik konusunda hizmetçi eğitim programına katılma ile araştırma yapma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2_{11} = 0.504$, $P > 0.05$) (Tablo 7).

20-29 yaş grubundaki hemşirelerin %23.40'mın, 30-39 yaş grubundaki hemşirelerin %29.41'inin, 40-49 yaş grubundaki hemşirelerin %23.53'ünün bir araştırma yürüttüğü saptanmıştır. Yapılan analizde, hemşirelerin yaş grupları ile araştırma yapma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\chi^2_{12} = 0.734$, $P > 0.05$) (Tablo 8).

Tablo 8. Hemşirelerin Yaş Gruplarına Göre Araştırma Yapma Durumunun Dağılımı

Yaş Grubu	Araştırma Yürüten		Araştırma Yürütmeyen		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
20-29	11	23.40	36	76.60	47	100.00
30-39	10	29.41	24	70.59	34	100.00
40-49	4	23.53	13	76.47	17	100.00
Toplam	25	25.51	73	74.49	98*	100.00

$$\chi^2 = 0.734 \quad P > 0.05$$

- Araştırmayı mezuniyet tezi gereği yapan 22 hemşire analize dahil edilmemiştir.

Tablo 9. Hemşirelerin Çalıştıkları Birimlere Göre Araştırma Yapma Durumunun Dağılımı

Birimler	Araştırma Yürülen		Araştırılmayan		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Dahili Birimler	11	22.45	38	77.55	49	100.00
Cerrahi Birimler	13	26.53	36	73.47	49	100.00
Toplam	24	24.29	74	75.71	98*	100.00

$$\chi^2 = 0.22 \quad P > 0.05$$

- Araştırmayı mezuniyet tezi gereği yapan 22 hemşire analize dahil edilmemiştir.

Dahili birimlerde çalışan hemşirelerin %22.45'ini n. cerrahi bilimlerde çalışan hemşirelerin %26.53'ünün bir araştırma yürüttüğü saptanmıştır. Yapılan istatistiksel analizde, hemşirelerin çalıştıkları birimlerle araştırma yürütme arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($\chi^2 = 0.22$, $P > 0.05$) (Tablo 9).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, hemşirelerin % 14.1'sinin araştırma ve istatistik konusunda hizmetiçi eğitim programına katıldığı, %39.1'sinin daha

önce bir araştırma yürüttüğü. ancak araştırma yürütenlerin %46.8 l'inin bu araştırmayı mezu niyet tezi ge re ğ i yürü lt ü ğ ü , %45'inin araştırma son u ç la rı n ın d uyu ru ld u ğ u bilimsel toplan tı lar a ka tı ld ı ğ ı , %30'un un ara ř tır ma - so nu ç la rı n ın yayın la nd ı ğ ı mes leki der gileri izledi ğ i, %95'in in hem ř irelikte ara ř tırma yapılma s ı gerekti ğ i gö rü ş ü nd e old u ğ u . %88 .33'ü - nün ye te rli e ğ itim s ü re ve des tek sa ğ lan d ı ğ ı ta ktirde ara ř tırma yürü t - me k is ted i ğ i. %99 .17' s in in ara ř tır ma s on u ç la rı n ın ke nd ilerine duyu ru l - ma s ını is ted i ğ i, %78 .33' ü nü n yeterli malzeme ve des tek sa ğ lan d ı ğ ı ta ktird e deneysel ara ř tırma son u ç la rı n ı uygulayaca ğ ı , %92.5'inin ha s ta - nede bir "Hem ř irelik Ara ř tırma Birimi" ku ru lma s ını is ted i ğ i s a pta n - m i ř tir. Ya pı lan is ta tis tik sel a n al iz de: he m ř irele rin ya ř ı , ç a lı ř tı ğ ı biri m ve ara ř tır ma - is ta tis tik kon us un da hi zmetiç i e ğ itim progra m ına ka tılma ile ara ř tır ma yü rü tme a ra s ında ili ř ki olma d ı ğ ı s a pta n m ı ř tir. S on u ç olar al < h e m ř irele rin ço ğ u nu n hem ř irelik ara ř tırma lar ın a ili ř kin gö rü ş le rin in olu m lu old u ğ u sö ylenebilir.

Bu son u ç la r do ğ ru lt u s un da ;

- Hem ř irelere ara ř tırma ve istatistik kon us un da hi zmet iç i e ğ itim progra m lan dü zenlenmes i (ara ř tır ma kurs u, works hop, seminer vs.)
- Hem ř irelerin ara ř tırma ya pmaya te ř vik edilmes i ve ara ř tır ma ya pan hem ř irelerin ö d ü llend irilmes i
- Yapı lan ara ř tırma son u ç la rı n ın klinisyen, e ğ itici ve yö netici hem ř irelere onla rı n an laya ca ğ ı biç im de d uyu ru lma s ı
- Hem ř irelerin ara ř tırma son u ç la rı n ın duyu ru ld u ğ u toplan tı lar a ka tılma lar ı için te ř vik edilmes i
- Akade mik kar iyer yapan hem ř irele rin klini kte ç al ı ř an hem ř irele r ile orta k ara ř tır ma yü rü tmes i ve
- Has ta nede "Hem ř irelik Ara ř tırma Birimi" ku ru lma s ı ön erilmek - ted ir.

SUMMARY

AN INVESTIGATION OF THE NURSES ' OPINIONS TOWARDS NURSING RESEARCH

This in ves tiga tio n is ai med at com prehe ns ive. to find ou t the opinion s towards plan ning an d conducting of nu rs ing res ear ch es and the usage of the graduates of the l ugher nursing educa tion schools .

This research has been taken al random a sam ple of 120 n urs e from grad ua tes of the hig he r n urs ing education schools and workers from Ege University Faculty of Med icin e Hos pital . The data were obtained with ques tionn a ire. Eval u a tion of the data has been based on percentage and chi-square test.

it was found out tha t 39.17% of n u rs es conducted resear ches, 45% of them have participa ted to s cie n tific meetings that deals with research findings, 30% of th ein ha ve been following up professional journals which d ea l with resear ches. 95% of th e nurses thought that in nurs in g r es ear c h es must be conducted, 99.17% of them wanted lo an nounce Uie nursing research findin gs 78.33% of them pra c tise the nursing research findin gs in th eir c lin ics if th ey ha ve eno ugh materials and su pport.

KAYNAKLAR

1. Bahar Z. "Hemşirelik Bili minde l slaUsli k ve Araşl ı rm anın Önemi" . Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 6: 3. 1990, s: 37-47.
2. Bostrom J. Wise L. "Closing The Gap Between Research and Pracli ce.: The Journal of Nursing Administrn li on. 25: 4. 199 4, p. 22-27.
3. Dar li n g VH. Rogers J. Research For PracUng Nur ses. Macmillan Education Limited. London, 1986 . p. 69 -70 .
4. ICN In l crn a ti on al Nurscs· Day, Beller Hca!Uı Through Nursing Research. 1996 .
5. Pla tin N. "Hem şir eli k l e Ar aştırm a". Tü rk Hemşireler Dergisi. 32: 4. 1982. s. 23-26.
6. Seaman CHC. Rescareh Melhods-Principles. Practice and Theory For Nur sing. Appleton and Lange. Norwalk . 1987.
7. Taylor C. Lillis C. LeMonc P. Funclamentals of Nursing- The Arl and Sciencce of Nursing Care. Second Eclilion. J.8. Lippincott Company, Phil adclphi a. 1993 . p. 376-379.
8. Train mer JE. Kisil evski BS, Muir OW. "A Nu rsin g Research Utilizalion Strategy For Slaff Nurses in The /acul e Care ScLUng". Th e J ou rn al of Nursing Adlmini sl ra ti on . 25: 4, 1995 . p. 21-29.